

Lektori jelentés Zentai Tünde: Népi építészet c. fejezetéről

Zentai Tünde tanulmánya mintaszerűen szépen és világosan fogalmazott összefoglalása a megye népi építészetének, oly módon megírva, mely a szakirodalomban esetleg járhatlan olvasó számára is jól érthető és tanulságos. A tanulmány lényegében nyomdakész, csupán néhány apróbb kiigazításra lenne szükség.

✓ A 10. lap 2. bekezdésében szó van Nagyváti János *festőasztalos*ról. Megjegyzem, hogy ez utóbbi szót a szakirodalom - nyelvtanilag helyesen - egybeírja, megkülönböztetendő a vagy alkalmilag, vagy pedig hivatásszerűen *festő asztalostól*.

✓ A 13. lapon a szerző azt írja, hogy Gan falu az 1138-beli összeírás szerint évente két házat és 1000 deszkát volt köteles előállítani. Az összeírás azonban nem azt a mennyiséget határozta meg, ami évente *készítendő*, hanem a dömösi prépostság részére évente *szolgáltatandót*.

✓ 21. lap 1. sora: Kik voltak a "kránicok"? Egy vagy két szóval magyarázni kellene. A szót nem találtam a két nagyobb tájszótárban, viszont a *gránic* szó idevágónak látszó jelentése az 1988. évi Tájszótár II. 690. szerint: "a határ mentén lakó horvát ember" (Nagykanizsa), míg az 1893-96. évi Tájszótár I. 722. szerint: "erdőben dolgozó ács, a ki hordódugókat és fenekeket készít" (Visnye, Somogy m.). Megegyezne vajon a két szó?

○ 25. lap, "Az alaprajz ..." c. alfejezet 2. bekezdésében "A középkor legvégének a korszakos újítása" után jó lenne beiktatni, hogy "a parasztházban". Különböztetve a kevésbé tájékozott olvasó a Bodeni-tó környéki útnak indulást vélheti középkor legvégének és csodálkozva értesül a kályhákra szóló fejezetből, hogy ez a tüzelőberendezés ott már a 13. századtól adatolható.

✓ 33. lapon lapon az áll, hogy a vakolatdíszítés elemei a *történeti stílusokból* táplálkoznak. Jobb lenne azt írni, hogy a váltakozó *korstílusokból* merítenek, mégha meglehetősen későn fogadják is el a falusi megrendelők a nekik dolgozó mesterektől. A történeti stílusokból szerintem a historizmus táplálkozik.

✓ Ugyanezért nem fogadható el a 35. lap megjegyzése, miszerint a virágos ornamentika "visszakacsint" a reneszánszra, ez ismét a historizálás jellemzője. A népi motívumok folyamatosan éltetik tovább a reneszánsz - és még korábbi - örökséget. Itt reneszánszból *örökölt* vagy *továbbvitt* vagy hasonló kifejezés volna megfelelő.

○ 40. lap, 1. bek.: A "lopott tornác" kifejezést idézőjelbe kellene tenni és valamiképp meg is magyarázni, hiszen a nem szakember esetleg nem ismeri az értelmét.

Összefoglalóan meg kell jegyezni, hogy a szerző elsősorban a népi építészet bemutatását tekinti céljának, kevesebb teret szentelve a népművészetnek ítéltető jelenségeknek. Úgy látom azonban, hogy ez általános tendencia, nevezetesen a népművészeti köteteknek az általános néprajzi bemutatás felé tolódása, amit nem lehet

✓ nem helyeselni. A jelen fejezetnél inkább az kifogásolható, hogy a szöveg a helyi népi építészetben megmutatkozó olyan díszítőelemekről is számot ad, amit nem kísér illusztráció, mint például az említett vakolatvirágok vagy a lopott tornác, ami mindennél jobban magyarázná az elmondottakat. Amennyiben tehát megfelelő fotó birtokában mód lenne ezen hiányosság kiküszöbölésére, úgy jó lenne megtenni, akár fényképcsere árán is.

✓ A képek aláírásából néhol hiányzik a legalább hozzávetőleges datálás, így a 28., 31-33., 47. képnél. A 29. kép aláírásában érdemes lenne az előtérben látható szökrönyre is felhívni a figyelmet.

✓ Megjegyzendő még, hogy a 34. képen - akárcsak a 38.-on - látható vakolatdísz nem *palmetta*, hanem az a tipikus *legyeződísz*, amely a 18. század második felében az angol kora klasszicizmusból, Robert Adam munkáiról kiindulva Magyarországon a 19. század első fele klasszicizáló épületein - de bútorokon is, pl. széktámlákon - lett kedvelt.

Zentai Tünde munkájának megjelenését egyértelműen ajánlom, a fentebbiek figyelembevételével.

Budapest, 1999. dec. 11.

Dr. K. Csilléry Klára

1691 695W